

Politolog Iščenko: Kaliningrad a Podněstří jsou dva zásadní problémy Ruska

- CZ24 News | 28. dubna 2023

RUSKO: Speciální vojenská operace na Ukrajině a související s ní události odhalily vážný vojensko-politický problém Ruska – problém exkláv. Formálně má Rusko pouze jednu exklávu – Kaliningradskou oblast. V prvních dnech po zahájení vojenských akcí na Ukrajině se Litva, její pobaltští partneři a Polsko pokusily zorganizovat blokádu ruského tranzitu do Kaliningradu. Do konce však nešly, čehož teď možná litují. Přinejmenším USA by měly litovat, že propásly takovou záminku k uspořádání války Východoevropanů s Ruskem.

Ale připomenu, že v prvních týdnech speciální vojenské operace ruské jednotky postupovaly poměrně rychle do vnitrozemí Ukrajiny a obsadily při kulminaci více než třetinu jejího území. USA tehdy ještě věřily, že rychle zničí ruskou ekonomiku běžnými finančními a ekonomickými sankcemi (mimochodem, i neúspěšnou sázku na vojenské řešení problému učinily mnohem později). Rusko však jednoznačně prokázalo připravenost zajistit své právo (garantované platnými mezinárodními normami) na volný přístup k exklávě i silovou cestou.

V minulém roce kolektivní Západ ustoupil v kaliningradské otázce. Ale je třeba mít na paměti, že úplná blokáda Kaliningradu je nejjednodušší způsob, jak přimět Rusko, aby zaútočilo na území členské země NATO (Litvy nebo Polska). Kdyby byla oblast odříznuta od velké země, je schopna vydržet relativně dlouho díky nahromaděným zásobám, ale dříve či později padne i bez použití zbraní proti ní jednoduše proto, že se na jejím území netěží plyn a ropa a nevyrábí se mnoho potřebného pro elementární přežití.

Pokud by se Západ vrátil k uznání priority norem mezinárodního práva, mohl by být problém Kaliningradu odložen a vyřešen dlouhými a složitými rozhovory a vzájemnými zárukami. USA a jejich spojenci však prakticky ve všech oblastech odmítli plnit své mezinárodní závazky. USA zatím plní své závazky pouze v případech, kdy jejich přímé odmítnutí způsobí Washingtonu větší škody než částečné plnění.

USA například zcela neblokuje činnost ruské delegace v OSN, ale způsobují problémy tím, že odepírají víza diplomatům (kteří by je měli dostávat automaticky, pokud míří za prací do OSN, nikoli do USA), novinářům, expertům. Snaží se tak donutit Rusko, aby samo zabouchlo dveře organizaci a tvářily by se, že USA s tím nemají nic společného: Rusové prý sami odešli, nikdo je nevyhnal.

Pokud by se zablokovala práce ruské delegace, vyvstane otázka o právní způsobilosti samotné OSN, pokud se nachází na území USA. Když se však organizace rozpadne, USA ztratí status politického centra světa (kam se sjíždějí zástupci všech zemí) a rozdělení světa na nepřátelské bloky bude zřejmé, čemuž se Západ zatím snaží vyhnout tím, že ze sebe dělá "celý civilizovaný svět".

Je jasné, že jakmile se Američané rozhodnou, že nastal čas na východoevropskou válku, bude blokáda Kaliningradu hlavním způsobem provokace, která umožní obvinit Rusko z agrese. Ve skutečnosti mezinárodní právo interpretuje blokádu jako agresi, na kterou má stát právo reagovat individuálními nebo kolektivními opatřeními sebeobrany. Ale přece ani Hitlerovi nikdo nevěřil, když prohlásil, že Poláci zaútočili na rozhlasovou stanici v Gliwicích, jemu a jeho spojencům to nezabránilo v útoku na Polsko a o rok a půl později zaútočit na SSSR, když vůbec nepodložené prohlásil, že Moskva údajně sama připravovala útok na Německo.

USA se také nezatěžují takovými nesmysly, jako jsou důkazy. Spojenci "uvěří", protože se nemají kam podít a důvěra nepřátel Američanů nezajímá. Stejně jsou to nepřátelé.

Navíc přijetím Finska do NATO USA prakticky zablokovaly ruskou Baltskou flotilu na jejích základnách. V úzkém a mělkém Baltském moři flotila nemá žádné oblasti rozmístění mimo Markýzovu louži (hovorové pojmenování Něvské zátoky, pozn. překl.) a vodní plochy Kaliningradského přístavu. Zbytek území je zcela prostřelován pobřežními raketovými komplexy a je kontrolován letectvem NATO z pozemních letišť.

Od jara roku 2023 se tak strategická pozice Kaliningradu prudce zhoršila a stala se prakticky kritickou. Možnosti mírového prolomení blokády pro Rusko jsou prakticky vyčerpány. Jakákoli nepřátelská akce proti exklávě by od Moskvy vyžadovala prakticky okamžitou vojenskou reakci. Času pro předběžné konzultace bude samozřejmě více než při startu mezikontinentálních raket (několik dní, místo několika minut), ale vzhledem k celkové situaci bude muset být povel vojákům na výjezd z místa dislokace, přesun na hranici a předválečné rozvinování vydán téměř okamžitě (jinak nepřítel předejde v rozvinování a prorazit cestu do exklávy bude mnohonásobně těžší). No a jednání s nepřítelem, který si přeje válku, odehrávající se na pozadí vojenských příprav, málokdy končí mírem.

Kromě Kaliningradu má Rusko i neformální exklávu – Podněstří. PMR je nezávislý, i když neuznaný stát. Ale všichni si dobře uvědomují, že odolat v době moldavské agrese a pak vydržet třicet let Podněstří mohlo jen s pomocí Ruska. Stabilizační úlohu ruských mírotvůrců nepopřela ani většina kišiněvských politiků, kromě těch nejzavilejších rusofobů, kteří sní o válce s Ruskem.

Od Juščenkova prezidentství se Ukrajina několikrát pokusila zorganizovat ekonomickou blokádu Podněstří, ale Moldávie jí v tom odmítla pomoci. Rozhovory o společné vojenské operaci Kyjeva s Kišiněvem proti PMR začaly také za Juščenka a se začátkem SVO se přesunuly do praktické roviny. Kyjev takovou operaci připravil.

Dlouho mu v tom bránila pozice moldavského vedení. Ale prorumunská vláda Mayi Sandu se sama dostala do situace, kdy ji může zachránit před pádem pod tlakem opozice nespokojené s průběhem integrace Moldávie do Rumunska jen válka s PMR, při níž lze zorganizovat vstup rumunských vojsk k potlačení vlastní opozice. Obsadit PMR (kromě několika obcí na západním břehu Dněstru) se Moldavané s Rumuny nechystají. Válka na východním břehu Dněstru je problémem Ukrajiny.

V Kišiněvě a Bukurešti doufají, že Rusko vázané Ukrajinou, nebude mít na ně náladu a kvůli několika obcím Moskva do války s členem NATO nevstoupí. Ukrajina úderem na Podněstří dává šanci zorganizovat informační "vítězství" ve své dlouho vyhlášené, ale nijak nezačínající ofenzívě.

Na ostatních místech fronty je naděje na průlom ruských pozic prakticky nulová. Ale v PMR konfigurace území dává Ukrajině výhodu, je velmi obtížné zajistit manévr s rezervami na frontě téměř o 240 kilometrech a o hloubce 10-12 km (v průměru). Navíc v PMR jsou ruští vojáci. Mírotvorný kontingent je vyzbrojen lehkými střelnými zbraněmi, jeho početnost nepřesahuje tři prapory, takže nemůže představovat vážnou hrozbu pro OSU. Ale Zelenský může, na základě Hitlerovy zkušenosti, prohlásit, že pouze předešel úderu z PMR do týlu OSU v Chersonském směru. Západ bude tuto verzi akceptovat.

Pro Rusko bude zničení PMR vážnou informační ranou. A Kyjev se tímto způsobem pokusí překrýt informační efekt ze ztráty Bachmutu. Aby bylo možné včas pomoci PMR ozbrojenými silami RF, je třeba doslova vybombardovat do doby kamenné pravobřeží Chersonské, celé Nikolajevské a jižní části Oděské oblasti, včetně samotného Chersonu, Nikolajeva a Oděsy. Kromě toho, že jde o velmi těžké morální rozhodnutí, jeho realizace stejně vyžaduje čas a síly. Záruka rychlého průlomu

v současných podmínkách, stejně jako v případě Kaliningradu, neexistuje.

Zatím se vše opírá o nepřipravenost oficiálního Kišiněva a Bukurešti riskovat střet s Ruskem. Není totiž žádná záruka, že Moskva bude situaci vnímat tak, jak by si Rumuni a proruští Moldavané přáli. I zde se však USA mohou vynasnažit.

Na Rumuny je samozřejmě komplikovanější tlačit než na pobaltské státy nebo Poláky, tradičně se obratně kroutí, což se nejednou projevilo v průběhu první i druhé světové války. Může však Rusko vsadit svou bezpečnost na to, zda rumunští, pobaltští nebo polští politici odolají tlaku USA?

Rétorická otázka. Situace s nedávným spojencem Ruska v Zakavkazsku, na jehož území se stále nachází ruská vojenská základna, který se ale chová stále nepřátelštěji, ukazuje, že někdy není třeba ani vnější tlaku. Navíc v určité fázi vnější tlak už nemůže konflikt zastavit.

Ázerbájdžán, podporovaný Tureckem, se rozhodl využít okno příležitosti, které se otevřelo v souvislosti s ruskou vytížeností na Ukrajině, stejně jako s příchodem proamerického režimu Pašiňjana k moci v Jerevanu a vojenskou cestou přehrát situaci v Náhorním Karabachu. Druhou karabašskou válku Baku poměrně snadno vyhrálo, získalo zpět prakticky všechna území kromě malé oblasti NKR, která zůstala pod kontrolou arménských ozbrojených formací, a také záruku vytvoření demilitarizovaného koridoru do Nachičevanu.

Přičemž do zóny konfliktu vstoupili ruští mírotvůrci a konečná porážka Arménie nebyla připuštěna. Jak již bylo řečeno, Jerevan dokonce dostal možnost udržet kontrolu nad téměř vylištěnými zbytky NKR. Řešením byl kompromis mezi Ruskem a Tureckem. Ankara samozřejmě podporovala Ázerbájdžán, ale také se definitivně pohádala s Moskvou kvůli několika desítkám kilometrů čtverečních pustých hor Erdogan nechtěl.

Baku se muselo zastavit. Alijev je ale zkušený politik. Dobře si uvědomuje, že okno příležitosti nebude otevřené věčně. Ázerbájdžán dostane jen to, co stihne do konce ukrajinské krize. Zároveň si také uvědomuje, že v případě otevřeného narušení míru mu Turecko nebude moci okamžitě přijít na pomoc (působí tam také ještě i íránský faktor, Teherán vůbec nechce posílit pozice Turecka na Kavkaze, proto podporuje Jerevan proti Baku), i když ho úplně neopustí (přece jen spřízněné národy, ne-li etnicky, pak historicky, konfesně a jazykově).

A nyní vidíme, jak během posledního půl roku Ázerbájdžán postupně "vytlačuje" Armény z území, která ho zajímají, ale snaží se, aby toho nebylo uchváčeno příliš mnoho, aby to nevyprovokovalo začátek bojů.

Všimněte si, že všichni hlavní hráči v regionu (Rusko, Turecko, Írán) by chtěli zachovat status quo a konflikt ukončit. USA nejsou příliš aktivní, protože ještě není známo, kdo je jim bližší – proturecký Alijev nebo proamerický Pašiňjan. Arménie, která nemá přímý přístup k ruské hranici ani k moři, je však vystavena systémovému tlaku Ázerbájdžánu, který se snaží situaci plně využít.

Situace Arménie je velmi podobná situaci reálné ruské exklávy v Kalinigradské oblasti a neformální v PMR. Pokud extrapolujeme zkušenosti ze Zakavkazska na tyto regiony, musíme vzít v úvahu, že někdy ocas vrtí psem, a nejen velmoc může vyžadovat, aby její regionální vazalové vyprovokovali válku se svým nepřítelem, ale i limitrofové se mohou pokusit vyřešit své problémy pomocí odvádění pozornosti a zdrojů velmocí do jiných regionů.

Z toho vyplývá, že spolehlivým řešením problému s exklávou je zajištění jejího spojení s velkou zemí. Právě pozemní most na Krym umožnil definitivně vyřešit problém s vodou na poloostrově a také vyloučit nebezpečí dopravní blokády Krymu pomocí diverzí proti Krymskému mostu.

V situaci, kdy mezinárodní právo nefunguje a nevíme, kdy začne znovu fungovat, nemůže Rusko doufat v dobrou vůli vůči němu nepřátelských zemí, a opakovaně deklarujících nutnost jeho zničení.

Tím, že Pobaltí vstoupilo do NATO a stalo se nejslabší a nejvíce rusofobní součástí aliance, věčným provokatérem války proti Rusku, samo vytvořilo situaci, kdy jeho suverenita a územní celistvost jsou neslučitelné s bezpečnostními zájmy Kaliningradské oblasti a Petrohradu.

Je zřejmé, že problém PMR musí být vyřešen během SVO na Ukrajině. Pro řešení problému Kaliningradu zatím není kriticky nutné provést v Pobaltí a Polsku SVO. Rusku by vyhovovala možnost získat pro přístup do regionu exteritoriální dopravní koridor, který by byl formálně součástí Litvy a/nebo Polska, ale ve skutečnosti kontrolovaný ruskými pohraničníky. Kromě toho je nutná úplná demilitarizace Pobaltí a stažení infrastruktury NATO z Polska k hranicím z roku 1997.

To je objektivní nutnost. Ignorovat ji je stejně nebezpečné jako se domnívat, že Rusko se navždy smíří s ostřelováním DLR/LLR, že nebude reagovat na gruzínskou agresi v Severní Osetii, že bude tiše přihlížet přípravě Ukrajiny Západem na válku proti němu.

Supervelmoc nemůže v otázce přístupu k vlastnímu území záviset na dobré vůli jemu nepřátelských limitrofů. Pozemní most musí ovládat samostatně. Teprve v takovém případě může být status tohoto mostu diskutován v rámci hledání kompromisu. Pokud se Rusku pokusí vytvořit nepřekonatelnou překážku na cestě k řešení tohoto problému, musí být překážka odstraněna a územně integrována do Ruska.

AUTOR: Rostislav Iščenko

[ZDROJ](#)

Překlad: PhDr. Vladimíra Grulichová/Nová Republika